

1986

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ HUMAN RIGHTS ASSOCIATION

Necatibey Cad. 82/11-12,
Kızılay – Ankara
Tel: 00 90 312 230 35 67-68-69
Faks: 00 90 312 230 17 07
E-mail: posta@ihd.org.tr,
<http://www.ihd.org.tr>

29 Mayıs 2013

TUTUKLU ÇOCUKLARA İŞKENCE İDİALARI

POZANTI SON OLSUN DERKEN; ŞAKRAN VE ANTALYA CEZAEVLERİNDEN YİNE ÇOCUK FERYATLARI YÜKSELDİ

Adana Pozantı’da yaşanan çocuklara cinsel istismar, işkence ve kötü muameleden sonra şimdi de İzmir Şakran ve Antalya Çocuk Cezaevi’nde çocuklara yönelik istismar, kötü muamele ve ağır işkence iddiaları basına ve kamuoyuna yansdı. İzmir Şakran cezaevinde çocuklara işkence ve onur kırıcı muamele yapıldığı, Antalya’da cinsel taciz, işkence ve istismar yapıldığı bilgilerinin ulaşması üzerine ÇHD, İHD ve milletvekilleri konuları araştırmış ve bu şikâyetleri doğrular nitelikte bulgulara ulaşmıştır.

Çocukların cezaevlerinde yaşadığı hak ihlallerini tek tek saymak yerine, öncelikle belirtmek gerekir ki; tüm bu yaşananların en temel sebebi ülkemizdeki çocuk yargılamasının ve çocuk ceza infaz sisteminin evrensel kriterlere uygun olmaması, Çocuk Adalet Sisteminin olmamasıdır. Yine yaşananların ilk en önemli nedenlerinde biri de tutuklamaya sıkça başvurulması, çocuk yargılamasında tutuklamanın bir tür “erken infaz” olarak uygulanıyor olmasıdır. Adalet Bakanlığı resmi istatistiklerine göre 15 Mayıs 2013 itibari ile Türkiye cezaevlerinde 1.763 çocuk mahpus olup, bunların 1.343’ü tutukludur. Bu durum tutuklu yargılama oranının yüksekliğini göstermektedir.

Çocuk yargılamasında ve Çocuk Ceza Sisteminde ulusal ve uluslararası tüm çocuk hakları metinlerinde yer bulan en temel ilke; yargılamada çocukların tutuklanmasının istisnai bir uygulama olması gereğidir!.. Çocuğun Kişisel Güvenliği Gerektirmedikçe Tutuklanmasına Karar Verilmemeli, Psikososyal Gelişimine Engel Olmayacak Başkaca Tedbirlere Başvurulmalıdır.

Pozantı’dan sonra şimdi de İzmir Şakran ve Antalya L Tipi Cezaevindeki çocukların yaşadığı cinsel istismara varıncaya kadar, dayak, taciz, hücre cezası gibi insanlık dışı muamelelerle ilgili iddiaları maalesef ki sıkça duymaktayız. Pozantı örneği ve sonrasındaki örneklerde göstermiştir ki, tutuklu çocuklarımızın etnik kökeni ve yaşadığı il, özetle mağdur çocukların büyük çoğunluğunun Kürt çocukları olmaları, maalesef ki mağduriyetlerinde belirleyici etkenlerden biri olmuştur!.. Toplumdaki nefret ve ırkçı söylemler cezaevlerindeki çocuklarımızın mağduriyetine de sebebiyet verdiğini bu vesile ile bir kez daha kamuoyunun dikkatine sunarız.

İnsan Hakları Derneği (İHD) hükümet dışı bağımsız ve gönüllü bir kuruluştur. 1986 yılında 98 insan hakları savunucusu tarafından kurulan derneğin günümüzde 28 şubesi, 9 temsilciği ve 8849 üyesi bulunmaktadır. Türkiye’deki en eski ve en büyük insan hakları örgütü olan İHD’nin “tek ve belirli amacı, ‘insan hak ve özgürlükleri’ konusunda çalışmalar yapmaktır.”

Altını çizerek söylüyoruz ki bizce çocuk cezaevlerinde yaşananlarının en önemli sebebi çocuk tutukluluğudur. Yargılama aşamasında cezaevinde tutuklu olan çocuklar, yargılama sonucu suçlu bulunup mahkum olduktan sonra adeta ödüllendirilir gibi cezaevinden alınıp; hafta sonları dışarı çıkabildikleri, eğitimlerini sürdürebildikleri hatta oyun oynayabildikleri, koşulları cezaevinden çok daha uygun olan, eski adıyla ıslah evi yeni adıyla eğitim evine konuluyorken, daha suçlu olup olmadığı belli değilken, koşulları çok daha ağır olan cezaevine konulmamalıdır!.. Çocuk cezaevleri derhal kapatılmalıdır!..

Yine bu tablonun bir diğer sebebi de öncelikle 2006 yılında Terörle Mücadele Kanunu'nda yapılan ve çocukların TMK kapsamında yargılanmasının yolunu açan değişikliğin ve aynı zamanda Türkiye'de çocuğa özgü nitelikli bir ceza adaleti sisteminin bulunmamasından kaynaklanmaktadır. 2006 -2010 yılları arasında TMK kapsamında özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde yargılanan yaklaşık 6.000 civarındaki çocuklarımız, TMK kapsamındaki suçlardan gözaltına alınıp tutuklanmış, şiddet, kötü muamele, her türlü psikolojik ve cinsel istismar gibi çok ciddi hak ihlallerinin mağduru olmuşlardır. 2010 yılında kanun değişikliği ile çocuk yargılamaları özel yetkili mahkemeler yerine Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerinde yapılmaya başlamış, ancak yukarıda belirtilen resmi istatistiğe göre tutuklu yargılama alışkanlığı değişmemiştir. Kaldı ki, mükerrer fiiller bakımından TMK uygulanmaya devam etmektedir.

Pozantı cezaevinde yaşanan olaylar nedeniyle maalesef etkili adli ve idari soruşturma yapılmamış, Adalet Bakanlığı sadece ilgili Cezaevini kapatmış, sorumlular hakkında kamuoyunu tatmin edecek tedbirleri almamıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin gereği etkili soruşturma yükümlülüğü de yerine getirilmemiştir. Çocukların yaşadıkları hak ihlalleri Türkiye'nin imzaladığı BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi ve ek protokolleri ile BM İşkenceyle mücadele Sözleşmesi'nin de açıkça ihlalidir.

Evrensel Çocuk Hakları Sözleşmesinde şunlar vurgulanmaktadır:

1. Her şeyden önce cezaevinde de olsa, çocuğun “Çocuk olduğu” unutulmamalıdır.
2. Çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınmalı
3. Çocuğun yararı ve esenliği gözetilmeli
4. Çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları sağlanmalı
5. İnsan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir ceza usulü izlenmeli
6. Soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmeli
7. **Çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulmalıdır.**

Çocukların mağduriyetinin giderilmesi için:

1. Hak ihlali ve işkenceye kötü muameleye tabi tutulan tüm mağdur çocuklarımız yukarıda sayılan ilkeler sebebiyle derhal tahliye edilmeli yargılamaları tutuksuz yapılmalıdır.
2. Çocuğa yönelik her türlü ihmal ve istismar suçtur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre Devlet, çocukları üçüncü kişilerin ihmal ve istismarından koruma yükümlülüğünü yerine getirmelidir
3. Şakran ve Antalya Cezaevlerinde yaşanan olaylarda sorumluluğu olanlarla ilgili derhal adli ve idari soruşturma başlatılmalı, sorumlular hızla tespit edilmeli ve cezalandırılmalıdır.
4. Bir an önce evrensel standartlara uygun, çocuğa özgü bir ceza adalet sistemi oluşturulmalıdır.
5. Mağduriyet yaşayan ya da tanık olan bütün çocuklara psikolojik destek sağlanmalıdır.

6. BM İşkenceye Karşı Sözleşmenin Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) uyarınca oluşturulması zorunlu olan Ulusal Önleme Mekanizması bir an önce oluşturulmalı ve yapılacak ziyaretlerde çocuk kapalı ve açık ceza infaz kurumları bağımsız kuruluşların incelemesine açılmalıdır.

Olayla ilgili basın ve kamuoyunun ilgisi sebebiyle mağdur çocukların yaşadıklarını tekrar tekrar anlatmaya zorlanması travmanın etkilerini ağırlaştıracağından özenli olunmalı ve etkin önlemler alınmalıdır. Bu konuda basın ve ilgili STK'lar da dahil olmak üzere, yaşanan hak ihlalleri çok detayıyla anlatılmamalı, mağdur çocuklar korunmalı ve isimlerinin baş harfleri dahi kamuoyuyla paylaşılmamalıdır. Bu yaşlarda yaşanan travmaların telafisinin uzun zaman asla mümkün olmadığı unutulmamalıdır.

2012 yılında Türkiye'yi ziyaret eden Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesinin özellikle çocuklar yönünden cezaevlerinde yaptıkları incelemeler, İHD-TİHV ile yaptıkları görüşmelere rağmen, benzer iddiaların tekrardan yaşanmaya başlaması Adalet Bakanlığının cezaevlerindeki idareci kadroları tümüyle değiştirmesi gerektiğini ve tutuklama konusundaki sorunları gidermek için CMK'da radikal tedbirler alarak, uygulamada kötü örnek oluşturan Hakimlere gerekli yaptırımları uygulaması gerektiğini belirtmek isteriz.

İHD olarak çocuklara yönelik cinsel istismar, kötü muamele, işkence gibi her türlü hak ihlallerinin takipçisi olmaya devam edeceğiz.

Cezaevlerinde çocuklara yönelik cinsel istismar, “süngerli odada dayak”, “hücre cezası” gibi her tür işkence ve kötü muamele derhal son bulmalı, sorumlular derhal yargı önüne çıkarılmalı ve çocuk tutukluluğuna son verilip cezaevlerindeki çocuk koşulları kapatılmalıdır!

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ